

TOPOLOGIA

Sapere aude, proclamaven els il·lustrats: «goseu saber». Vivien envoltats d'artesans i empirisme. Era l'imperi de la *tekné*, de les destreses operatives decantades per l'experiència, pel mètode intuïtiu de l'assaig i l'error. Ells, en canvi, optaven pel *logos*, somniaven amb el triomf del coneixement. Per això, atrevits, volien saber. Es pot saber, però, només pensant?

Sense idea no hi ha producte. Sense producte la realitat no es veu transformada per la idea. El fabricant que subvalora el pensador s'equivoca; el pensador que menysprea el fabricant, també. Concepte, projecte, producte: aquesta és la seqüència. Els nord-americans hi excel·leixen. Per això s'han fet els amos del món modern, perquè són capaços de fer les coses que imaginen. Des de la nostra augusta displicència, els europeus, descendents directes dels il·lustrats, tendim a menysprear-los. Ens equivoquem.

El problema ianqui és un altre. És la sòlida ignorància de la majoria d'usuaris. Uns quants, pocs, fan moltíssim; la majoria que en gaudeix s'estarrufa com si els genis fossin ells. Són com els fills de casa bona, que es pensen que la riquesa heretada prové dels seus mèrits. El mal és que la cultura de consum americana ha aconseguit exportar aquesta pobra manera de veure, fer i sentir. En aquest esfilagarsat final d'època industrialista, sembla que el món sencer hagi esdevingut un cregut i irresponsable usufructuari de la genialitat dels que gosen saber i saben fer.

M'agradaria endinsar-me en les ments actuals i mirar-les amb ulls de topòleg. Em temo que m'esgarri-faria. La topologia estudia les propietats dels cossos geomètrics que romanen inalterades en transformacions contínues. És una geometria no isomètrica. La geometria euclidiana o convencional es fixa en l'angle, el volum, la longitud o l'àrea; la topologia considera la connectivitat, la compacitat o la metricitat. A la topo-

logia li interessan les relacions entre les parts de cada objecte. Els plànols de les xarxes de metro són topològics: representen les estacions i els enllaços de les línies, no pas les distàncies entre estacions o la disposició de cada traçat. Internet, en certa forma, és també un espai topològic. La topologia explica la manca de solució al problema eulerià dels ponts de Königsberg.

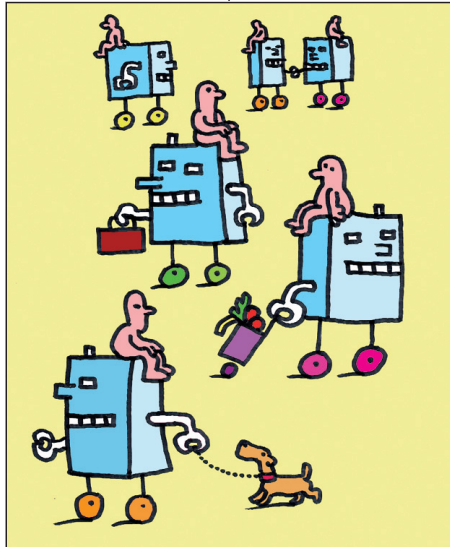
Per això crec que resultaria decebedor escrutar topològicament la ment de l'humà mitjà actual: sap tocar la tecla que li convé, però no entén com es relacionen les funcions que ell desencadena amb la seva acció. Gosa fer sense necessitar saber. Més ben dit: gosa engegar. Engega motors i ordinadors, tecleja instruccions. La progressiva automatització dels aparells accentua aquesta deriva: ja ni cal entendre què passa en accionar la palanca del canvi de marxes sincronitzadament amb l'embragatge perquè els cotxes automàtics no porten embragatge ni palanca de canvi. Rectifico: sí que en porten, però no els acciona directament el conductor. El conductor no ha d'entendre ni relacionar res, li basta accelerar i frenar. Ja ha gosat saber i ja ha sabut fer un altre per ell.

Anem cap a un empobriment topològic colossal. La intel·ligència ens ha fet una mala passada, correm el risc d'esdevenir un metafenomen de nosaltres mateixos. Els humans podríem esdevenir els accionadors finals d'una humanitat robotitzada

per ella mateixa. Potser convindria recuperar la capacitat de saber, és a dir, de comprendre. La societat postindustrial, a més de sostenibilista, potser haurà de ser topologista. El mapa de l'energia, l'equitat, els recursos materials i el control de les externalitzacions retirarien aleshores el del metro. El d'ara sembla el de l'illa del tresor. En mans de pirates, naturalment...

RAMON FOLCH

Doctor en Biologia, socioecòleg, director general d'ERF

© Anna Sanchis

**«ELS HUMANS PODRÍEM
ESDEVENIR ELS
ACCIONADORS FINALS
D'UNA HUMANITAT
ROBOTITZADA PER
ELLA MATEIXA. POTSER
CONVINDRIA RECUPERAR
LA CAPACITAT DE
COMPRENDRE»**